

OAMENI AI ȘCOLII

La înalte dimensiuni ale profesiei pedagogice

Răsfoind un vechi carnet de notițe cu însemnări despre oameni și locuri, am regăsit în amintire un profil care m-a făcut să scriu aceste câteva rânduri.

Era într-o primăvară, cu aproape 10 ani în urmă. Sosisem la Iași pentru a participa la prima întrecere a formațiilor artistice de amatori ale cadrelor didactice din întreaga Moldovă. Erau așteptați aici învățători și profesori din 4 regiuni și aproape 40 de raioane și orașe, de la Vatra Dornei la Galați. Până la venirea lor mai fiind vreme, am pornit să vizitez școlile din Iași. Și le-am vizitat înscrind în carnetul cu file acum îngălbenite răsfringerile unor iradierii pornite din pasiunea și hărnicia dascălilor ieșeni. În acele im-

prejurări am cunoscut-o pe învățătoarea Elena Cătuneanu, atunci cu 20 de ani de dascălie. Preda la clasa a IV-a și era mândră de fiecare din școlarii ei. Lecțiile la care am asistat au fost o demonstrație de virtuozitate pedagogică. Degajate, spontane, fără nici un fel de emoție, răspunsurile elevilor și întrebările învățătoarei erau o dovadă grăitoare a măiestriei sale pedagogice. Apoi am plecat în alte școli, am cunoscut alți dascăli. Peste imaginea lecțiilor învățătoarei Cătuneanu s-au așternut alte și alte imagini.

Cînd a început concursul artistic în vraja începutului, a jociului și a costumelor moldovenești am uitat de Elena Cătuneanu și de școlarii

ei. Pînă în ultima zi a întrecerii cînd, pe scena Teatrului Național, au apărut formațiile artistice ale dascălilor ieșeni. Am revăzut-o pe scenă pe Elena Cătuneanu, dar am întilnit-o și în culise, ea fiind unul din organizatorii și însuflețitorii concursului de artă populară românească „predată” acum „în direct” de pe scenă.

Am regăsit-o după concurs (pe care l-au câștigat, la cele mai multe probe, „ieșenii”), la sediul Sindicatului învățătorilor, aducîndu-și contribuția la rezolvarea unor probleme privind condițiile de viață și de muncă ale oamenilor școlii. Era responsabilă comisiei de asigurări sociale și se îngrijea de organizarea trimiterii cadrelor didactice la odih-

nă și tratament, de inițierea unor excursii și de o mulțime de alte treburi extraartistice și extrascolare.

Propagator al cuvîntului partidului în mase, activist pe multiple coordonate obștești, artistă în profesia sa, Elena Cătuneanu a continuat la un nivel tot mai ridicat să-și cîntărească aleasa ei profesie de învățătoare, trecînd acum în cel de-al 30-lea an de muncă.

Dacă este adevărat că fiecare om are o dominantă către 1 s-ar presupune toate celelalte trăsături, atunci Elena Cătuneanu n-ar fi putut străluci în nici o altă profesie ca în aceea de învățătoare, la dimensiunile pe care a înțeles-o ea.

T. CRISTIAN

Cercetătorul

Pentru o mare categorie de profesori, interesul față de munca pedagogică este dublat de interesul cercetării în domeniul științei în care s-au specializat. Fie că este vorba de continuarea unor aspirații visate încă de pe băncile facultății, fie că însăși munca didactică a chemat la viață aceste interese, ele ocupă în viața profesorilor la care ne referim, un loc cel puțin egal cu cel rezervat obligațiilor de cadetărie.

Profesorul Eduard Găvănescu de la Liceul nr. 1 din Arad este bine cu-

noscute, în orașul său, pentru seriozitatea și exigența cu care se ocupă de problemele cultivării și educației copiilor, pentru minuțiozitatea cu care își pregătește fiecare lecție, pentru modul cum se ocupă în general de soluționarea sarcinilor sale profesionale. Nu mai puțin cunoscută este însă și intensă sa activitate de tărimul cercetării științifice.

Încă în urmă cu ani prof. Găvănescu a început să colaboreze la întocmirea unor monografii și studii asupra Istoriei României în secole-

le XIX și XX. Rodul muncii desfășurate de el în această direcție se concretizează în publicarea unor interesante lucrări privitoare la istoricul ardelean Ion Moroi, autorul unei cercetări asupra „lucrurilor Daciei”. Eduard Găvănescu a elaborat și publicat, de asemenea, lucrarea „Mărturie românească”, referitoare la răscoala lui Horia, Cloșca și Crișan, a colaborat la activitatea colectivelor care au analizat machetele volumelor II, III și IV ale tratatului „Istoria României”, și-a adus

contribuția la întocmirea monografiilor „Preparandia din Arad”, apărută nu de mult în Editura didactică și pedagogică.

Pentru prodigioasa lui muncă pe plan științific, ca și pentru rezultatele frumoase dobîndite în domeniul activității pedagogice prof. Găvănescu a fost distins cu „Ordinul Muncii” clasa a II-a. La 63 de ani, acest profesor continuă să fie un om tînăr, care își păstrează nealterată dragostea pentru muncă.

ANTON DĂNESCU

Știința de a fi om

La prima vedere ar fi greu să găsești deosebiri sensibile între lecțiile pe care le ține învățătoarea Maria Sălăgean de la Școala generală nr. 1 din Satu Mare și lecțiile oricărui alt învățător conștiințios. Există totuși o particularitate esențială, un „ce” care imprimă lecțiilor sale o atmosferă proprie, o căldură și un farmec deosebit. Cînd o cunoști mai bine, îți dai seama că această particularitate izvorăște din însăși concepția de viață a acestei femei, din aspirațiile și convingerile

ei, din înțelegerea profundă a rosturilor ei de învățătoare. E adevărat, nu-i învață pe copii mai mult decît scrisul, cititul sau socotitul, mai mult decît le cere probele școlare să știe despre apel și munții țării, despre flori sau despre viteja, neamul nostru. Dar vorbindu-le despre toate acestea Maria Sălăgean nu uită că elevii vor fi mine oameni și că învășindu-i ceea ce școala îi învață în general pe copii, trebuie să le predea, mai înainte de toate, marea lecție a

omeniei. De aici vine sensibilitatea cu care înțelege personalitatea fiecărui copil, tactul cu care știe să se aproprie de el, să-l ajute în depășirea dificultății ale vieții lui de școlar, să-i facă să îndrăgească învățătura și munca, cinstea și conștiințiozitatea, adevărul și frumosul. Alături de lecții, de îndemnări și povești, elevii acestei învățătoare găsesc în ea un model de care se aproprie și se leagă, dorindu-și să fie asemeni lui, pentru că întreaga ei conduită este o pildă a științei de a fi om.

Felul de a fi al Mariei Sălăgean o apropie nu numai de copii ci și de vîrstnici. Membră a Comitetului băneșenc al femeilor, ea reușește să mobilizeze în jurul său un mare număr de femei pentru rezolvarea sarcinilor obștești. Așa cum, sub îndrumarea ei, copiii învață viteja de siguranță, alături de ea oamenii muncesc cu drag, pentru că toate acțiunile ei sînt pornite din dorința de a le fi de folos.

NICOLAE MANEA

Chemările istoriei

Insorita zi de vară care a devenit, în vremea noastră Ziua învățătorului, ne prilejuiește de fiecare dată reflecții nu numai asupra unui an de muncă, ci și asupra unei munci de veacuri. Iar privirea aceasta spre trecut pornește, cu fiecare nouă etapă străbătută, de pe o culme mai înaltă, care largeste perspectiva, care îngăduie să se vadă mai mult, mai departe și mai bine decît înainte.

Tradițiile trecutului sînt rădăcinile adînc infipte și datătoare de sevă ale vieții de astăzi. La temelia muncii fiecăruia dintre noi se află munca armatei uriașe a făcitorilor școlii românești, a acelor mii de oameni care, de-a lungul vremurilor, s-au dedicat luminării minților, înflăcărilor cugetelor.

Chemarea de căpetenie pe care, din vremi depărtate, istoria a adresat-o învățătorului a fost de a transmite comorile științei și culturii, de a aprinde lumina înțelegerii în conștiințe, de a plămîdi personalitățile născînd. Trebuiau, întii de toate, cărți de școală care să fie puse în mîna copiilor. O „bucovină” a fost încă din 1699 la Bălgrad (Alba-Iulia), o aritmetică românească cirula din 1777, iar un abecedar — cel al lui Sîncal — din 1783. La începutul secolului trecut, numeroși învățători și profesori au trecut cu hărnicie la munca de făurire a literaturii didactice pe care o cerea mersul înainte al școlii. Gh. Asachi, Gh. Lazăr, Petre Poniș, Florian Aaron, Zaharia Boiu, Vasile Petri, G. Pop, J. Manliu, B. Constantinescu și mulți alții au petrecut ceasuri îndelungate, după truda orelor de clasă, pentru a redacta manuale românești. Există o istorie a abecedarului românesc, o istorie a manualelor de aritmetică, a celor de istorie, geografie sau științe naturale — și din această istorie avem și astăzi multe de învățat.

De la începuturile sale, de pe cînd se folosea încă metoda lancasteriană, învățămîntului românesc i-a fost caracteristică și căutarea celor mai bune căi de instruire a tinerelor generații. Pe acest drum mergea învățătorul Vasile Petri atunci cînd aplica, la mijlocul secolului trecut, la Năsăud, metode bazate pe activizarea gîndirii elevului în procesul însușirii cunoștințelor. Discipolul acestui dascăl cu „devotament curat pentru munca sa” — Ion Pop, fecior de iobagi din Reteag — s-a străduit o viață întreagă să lege învățămîntul de viață, să dea elevilor deprinderi rodnice de muncă. Preocuparea aceasta se vădea, încă de la 1842, și în cursurile pe care profesorul Ion Ionescu de la Brad le ținea la Academia Mihăileană, iar profesorul St. C. Michăilescu urmărea să deștepte curiozitatea științifică, să stimuleze activitatea intelectuală vie a elevului. Dar cine ar putea striga oare întreg catalogul celor care și-au împlinit datorlia de luminători ai tinerimii, intruchipînd tradițiile învățămîntului științific, ale didacticii știin-

țifice, ale pasiunii în munca pedagogică?

Pentru mulți alți oameni ai școlii, chemarea istoriei luă altă înfățișare — era chemarea muncii pe tărîmul științei, care făcea tradiția strînsă legături a învățămîntului românesc cu cercetarea științifică. Din rîndurile cadrelor didactice s-au ridicat personalități ilustre care au adus un înalt prestigiu științific. Se numără printre ei Gr. Cobălcescu, profesor la școala preparandă „Vasile Lupu” din Iași, Em. Bacalogiu, profesor la Liceul Sf. Sava din București, Gr. Ștefănescu, Al. Xenopol, Dragomir Hurmuzescu, N. Iorga și mulți alții. La numele lor se adaugă alte nume, nume de slujitori moderești ai școlii pentru care cercetarea științifică în laborator sau în arhivă a constituit o preocupare permanentă. Așa sînt învățătorii Străchinescu din Ibănești și Grumărescu din Zămoștia, care, ca răspuns la „chestionarul arheologic” trimis lor de Alexandru Odobescu, au întocmit, cu sentimentul independenței și îndatoriri patriotice, cărți de seamă de mare interes științific asupra unor monumente arheologice locale. Peste 1500 de învățători din județele Dorohoi, Botoșani, Buzău, Prahova etc., dorinici să contribuie la dezvoltarea cercetărilor arheologice, au răspuns chestionarului, mulți dintre ei aducînd contribuții valoroase, pe baza cărora Odobescu a alcătuit numeroase lucrări de arheologie.

Neuifind să menționeze ajutorul primit de la dascăli, autorul „Falsului tratat de vinătoare” aduce la cunoștința Ministerului Instrucțiunii Publice că „notițiile” adunate de învățători „pot servi ca o bază pentru alcătuirea hărții arheologice a județelor respective, cit și pentru clasificarea cronologică și geografică a diferitelor rămășițe antice, încă existente pe tărîmul României”.

Nu numai tărîmurile pedagogiei și științei solicitau participarea cadrelor didactice. Cînd în calea progresului vieții materiale și spirituale a României se ridicau bariere primejdioase, istoria chema la luptă revoluționară. A. Preotian din Pitesti, Gh. Sălădeanu din Tirgoviste, D. Oprescu din Caracal, D. Duțulescu din Giurgiu, Gh. Turnavitu din Craiova, N. Șerbanescu din Slatina și mulți alți învățători au luat parte „la cauza revoluției” din 1848 în calitate de comisari de propagandă și de „sistemate căpetenii”. Așa cum îi învățase Nicolae Bălcescu, ei deslușeau frațurile de la saie ideile proclamației eliberatoare, apelînd la „suvenir sublim care trebuie neîncetat chemate în memoria poporului, care îl luminează asupra soartei sale și deșteaptă în inima lui demnitatea de om și entuziasmul libertății”. Tradiția lor au urmat-o dascălii unioniști ca și cei care în preajma primăverii lui 1907 i-au educat în spirit revoluționar pe copiii țării, dar și pe pădînții obidiți ai acestora, învășindu-i să lupte pentru drepturile lor. Învățători ca C. Ionescu din Fru-

mușca, sau V. Cahu din Tulcani au alcătuit și răspîndit manifeste, Stan Crudu din Băbăia a organizat un cerc socialist în sat, Al. Stroiescu din Orbeasca stăbulea legăturile între capii răscoalei din satele de pe valea Teleormanului. Sute de învățători au continuat lupta și în zilele cumplitei reprimări, căutînd să oprească mîinile ucigașe. La 1907 acțiunea învățătorimii s-a manifestat ca parte a uriașei energii revoluționare a poporului.

Și tot această tradiție au urmat-o Mihail Cruceanu, Petre Constantinescu-Iași, I. Iordan, S. Diamandi și alții care, în 1933, au militat pentru organizarea cadrelor didactice în sindicat, izbutind să obțină o majoritate zdrobitoare de voturi (131 contra 15) în favoarea sindicalizării. Ei răspundeau unei chemări care pentru prima oară începea cu cuvîntul „tovarăși” și purta, în colțul din dreapta, lozina „Proletarii din toate țările, uniți-vă”. Era chemarea pe care, din adîncă ilegalitate, o trimetea învățătorimii Partidului Comunist Român.

În zilele acelea, în care nu se vindecase încă rările provocate de sălbatică reprimare a demonstrațiilor învățătoarești din Parcul Caroli, chemarea partidului comunistilor stimula lupta cadrelor didactice. Adunările județene ale Asociației Învățătorilor se transformau în mitinguri de protest împotriva asupritorilor poporului muncitor și în acțiuni de organizare a sindicatelor profesionale.

De data aceasta, chemarea istoriei era chemarea la solidaritate cu lupta tuturor oamenilor muncii, în frunte cu clasa muncitoare. Și vremea noastră își are chemarea ei. Este chemarea Congresului al IX-lea al Partidului Comunist Român de a ne ridica la înălțimea sarcinilor societății socialiste, perfecționînd munca noastră pedagogică, înarmînd tineretul cu bogate cunoștințe științifice și tehnice, contribuind la dezvoltarea conștiinței socialiste a maselor, la educarea lor în spiritul devoamentului neprecupețit față de cauza partidului, față de patrie. Este chemarea de a duce mai departe tradițiile luptei pentru progresul social și pentru ridicarea spirituală a poporului. Este chemarea de a ne simți răspunzători în fața istoriei contemporane a poporului nostru.

Tradițiile înaintate pot fi cinstite în mai multe feluri. Partidul ne învață că există un mod, mai precis decît celelalte, de a le cinsti: a le continua la nivelul contemporanității, ridicîndu-le astfel pe o treaptă superioară. Continuator el însuși al tradițiilor luptei revoluționare și democratice a poporului român, partidul ne îndeamnă a fi în munca noastră continuatorii celor mai prețioase tradiții dascălești: tradiția de a răspunde chemării istoriei. Nu poate fi mîndrie mai mare pentru învățătorul zilelor noastre decît a răspunde la această chemare.

M. ȘTEFAN.

Pasiune

În Odorhei, toată lumea afirmă că fiecare elev al lui Ladislau Venczel iubeste matematica.

— Nu chiar fiecare — observă el zîmbind.

— Dar majoritatea da.

Așa este, o recunoaște și profesorul. Om foarte modest, a protestat împotriva aceluia „fiecăre” numai pentru ca nu cumva să se creadă că este vorba aici de meritul lui personal. Dar atunci, al cui merit este? Încercăm să dezlegăm această taină stînd de vorbă cu dînsul despre viața lui, despre munca lui de profesor.

— Din totdeauna m-a atras ma-

tematica și, la vremea mea, am fost un elev bun la acest obiect. Dar adevărata ei frumusețe s-a deschis în fața mea abia atunci cînd am început s-o pătrund din ce în ce mai adînc. Căci matematica se închide în sine rigid, aș putea spune cu în- gîmfire, în fața aceluia care se aproprie de ea ca străin, dar devine foarte apropiată de cel care vrea să-și fie prieten adevărat. Totdeauna spun acest lucru elevilor mei — și nu uit niciodată să adaug că nu-i adevărată afirmarea că matematica ar fi cea mai grea disciplină. Sînt convins că fiecare elev o poate în- țelegi. Depinde de efortul pe care-l

face, dar și de felul cum i-o explice.

— Și ce se întîmplă cu cei care, totuși, nu iubesc matematica?

Profesorul Venczel răspunde cu un zîmbet abia perceptibil:

— Știi, nu-i bine cînd profesorul dă de la început o sentință, afir- mind că un elev ar fi sau nu bun matematician. Am procedat o dată așa spunînd, după primele confrun- tări cu unul din elevii mei, că nu va învăța matematica. Dar băiatul a spulberat această afirmație. Vezi, trebuie să ai încredere în elevi, în forțele lor.

— Dar cei slabi de tot? — insistăm totuși, în continuare.

— De ei mă ocup mai mult. La lecții, la consultații. Controlez cum muncesc, dacă au înțeles problemele. Capitolele mai importante le repet în mod special cu ei.

Din cuvintele profesorului merit Ladislau Venczel radiază pasiunea pentru specialitatea pe care o predă.

Iar pasiunea aceasta se face simțită de toți cei care îl cunosc. O simt însă, cel mai mult, elevii lui, în fața cărora deschide lumea atît de minunată aînt de logică a cifrelor. În această pasiune stă trîna succeselor sale.

GH. BEKE

Veghe

În curtea școlii am sădit un plop chiar lingă drum. În fiecare zi cite-un elev de la fîntînă aducea un zdrăvăn chiup și îi dădea să bea.

Noi îl vedeam cu creștea cîtinel și ramuri mici fugeau din el spre nalt.

Ce bucuroși eram! Dar noaptea mai ales, în vîrfurile lui făgusea un vînt ușor și auzeam o cîntec minunat urcînd pe crengi.

În fiecare zi creștea mereu frumosul plop și-n iunie noi gîndea o schimbam.

Cei ce plecau puneau la frunte palmele și rămîneau cu ochii ațîntiți în spre nadir, purtați de ramurile lungi, fără sfîrșit, ce arătau pe unde trebuie de mers.

Cei mici făceau la fel ca și cei mari, dar nu peste mult timp plecau și ei.

Tăcuți ne despărțeam.

Și m-am obișnuit acum; eu nu-mi mai număr anii ce-au trecut și pun să urce-n vîrfurile plopului și de-i senin să-mi spună tot ce vîd, plăieși pe turn.

Prof. MIHAI ZISSU ROMILĂ
Babadag

Abecedar

Sunetul răsare-n auz.

Apoi ochiul îl pipăie pe albul caietului; și el se anină de buze

ca o petală plîpîndă de nu-mă-uita

Și după-nfiul vine al doilea și apoi al treilea sunet și tot așa

pină face o floare de nu-mă-uita, pe care o poți dărui și mamei, și tatei, și vecinului,

dar mai înții țovarășei învățătoare care te-a învățat minunea de-a face din sunete

flori pe care le poți așeza în rînduri pe foaia albă cum e lumina și pe care, apoi, le poți trimite-n lume ori și cui, oricît de departe.

Și cel ce le primește, le cunoaște și te știe;

și el îți poate trimite altele care te fac să-l cunoști.

Și uite-ășa, aceste flori minunate

îi fac pe oameni să se cunoască și să se iubească mă mult.

PETRE BUCȘA
Cluj

